

DA SE ZNA! **KAKO SE IZVEŠTAVA**

Smernice za **odgovorno**
medijsko izveštavanje

Ana Petrović
Matija Stefanović

DA SE ZNA!

KAKO SE IZVEŠTAVA

Smernice za **odgovorno**
medijsko izveštavanje

Izdavač:

Udruženje Da se zna!
Radoslava Grujića 3, 11000 Beograd
www.dasezna.lgbt

Za Izdavača:

Matija Stefanović

Autori:

Ana Petrović
Matija Stefanović

Beograd
oktobar, 2024

SADRŽAJ

O DA SE ZNA	4
REČNIK POJMOVA	5
UVOD	15
LGBT+ TEME U MEDIJIMA	19
NEETIČNO IZVEŠTAVANJE	24
ETIČNO IZVEŠTAVANJE	34
ODGOVONOST NOVINARA_KI	36

O DA SE ZNA!

Udruženje Da se zna! je nastalo 2016. godine sa idejom da stvori efikasniji sistem zaštite od protivpravnog postupanja motivisanog homofobijom i transfobijom, a koji će biti u skladu sa međunarodnim standardima. Sa ovim ciljem na umu, poslednjih sedam godina vršimo monitoring slučajeva zločina iz mržnje i diskriminacije počinjenih nad LGBT+ osobama i pratimo trendove koji oblikuju društvo u kome su zločini iz mržnje i diskriminacija usmerena ka LGBT+ osobama svakodnevnica. Pored toga, posvećeni samo osnaživanju LGBT+ zajednice kroz pružanje pravne i psihološke podrške, kao i kroz kontinuiranu saradnju sa nadležnim institucijama.

REČNIK POJMOVA

Aseksualan_a

Pridev koji opisuje osobe koje ne doživljavaju seksualnu privlačnost (aseksualne osobe). Osoba takođe može biti i aromantična, što znači da ta osoba ne doživljava romantičnu privlačnost.

Bifobija

Netolerancija, odbojnost i predrasude prema biseksualnim osobama.

Biseksualnost

Biseksualna osoba je ona koju privlače osobe istog ili drugog rodnog identiteta u fizičkom, emotivnom i romantičnom smislu. Biseksualne osobe tokom života mogu da doživljavaju varijacije u tome koji ih rod i u kojoj meri privlači.

Gej

Pridev koji se koristi za opisivanje osoba koje privlače pripadnici_e istog roda u fizičkom, emotivnom i romantičnom smislu (gej muškarci, gej osobe). Iako se koristi i za žene, za njih je poželjnija upotreba imenice lezbejka (pridev je: lezbejski). Treba izbeći upotrebu prideva „homoseksualan_a”, koji mnogi gejevi i lezbejke smatraju anahronim i uvredljivim.

Govor mržnje

Oblici izražavanja koji su motivisani neprijateljstvom, ili demonstriraju i/ili ohrabruju neprijateljstvo prema određenoj grupi. Pošto govor mržnje može ohrabriti ili pratiti zločine iz mržnje, ova dva koncepta su međusobno povezana.

Uništavanje imovine

Svaki napad usmeren ka uništavanju imovine koji nije opasan po život. To podrazumeva i ispisivanje uvredljivih slogana ili simbola, lepljenje nalepnica ili plakata, grafite ili bilo koju drugu štetu na imovini.

Evidencija incidenata motivisanih mržnjom

U kontekstu beleženja incidenata motivisanih mržnjom ovaj pojam znači da policija ili organizacije civilnog društva vode evidenciju ili zapisnik o svim pretrpljenim i prijavljenim zločinima/incidentima nastalim iz mržnje. To podrazumeva beleženje ključnih informacija koje se odnose na ove incidente, npr. kada se nešto dogodilo i opis događaja.

Dokumentovanje

Pojam dokumentovanja može imati različita značenja u zavisnosti od geografskog konteksta i/ili polja na kojem se primenjuje. Važno je naglasiti da je dokumentovanje proces koji uključuje različite korake, koji mogu varirati u zavisnosti od cilja dokumentovanja. Uopšteno, dokumentovanje je proces organizovanja i klasifikacije prikupljenih podataka tako da su oni dostupni kratkoročno i dugoročno. To podrazumeva kategorizaciju prikupljenih podataka prema određenim kriterijumima (kao što su profil prebroditelja_ki/počinitelja_ki, kategorije incidenata, pokazatelji predrasude). Dokumentovanje čini podatke dostupnim i pruža mogućnosti za

analizu. Analiziranje podataka uključuje obradu statističkih podataka i izradu grafikona i tabela, kako bi rezultati bili što vidljiviji. Dobro dokumentovanje je osnova za dobro izveštavanje i diseminaciju prema relevantnim akterima (državnim organima, evropskim/međunarodnim institucijama, institucijama za ljudska prava itd.), koji mogu preduzeti dalje radnje. Dobro dokumentovanje se može koristiti i za kreiranje efikasnih alatki za zagovaranje ka javnosti, koje za cilj ima promenu stavova.

Zločin iz mržnje

Zločini iz mržnje predstavljaju krivična dela motivisana predrasudama prema određenim zajednicama. Oni se mogu zasnivati, između ostalog, na rodnom identitetu i seksualnoj orijentaciji. Zločin iz mržnje sadrži dva različita elementa:

to je delo koje predstavlja krivično delo prema krivičnom pravu, bez obzira na motivaciju počinitelja_ke, i

to je delo pri čijem izvršenju počinitelj_ka postupa na osnovu predrasuda.

Stoga, počinitelj_ka zločina iz mržnje bira prebroditelja_ku na osnovu pripadnosti ili percepcije da prebroditelj_ka pripada određenoj grupi. Tamo gde zločin podrazumeva štetu nad

imovinom, imovina se bira zbog njene povezanosti sa prebroditeljem_kom i može uključivati mesta okupljanja zajednice, vozila ili mesta stanovanja.

Interseks

Sveobuhvatni termin koji se odnosi na sve osobe rođene sa reproduktivnim organima i/ili hromozomima i/ili polnim karakteristikama koji se ne mogu klasifikovati kao isključivo muške ili ženske. Ove varijacije se neretko klasifikuju pod varijacije u polnom razvoju. Treba izbegavati upotrebu anahronog i uvredljivog termina „hermafrodit”. Iako su neki ljudi rođeni kao interseks osobe, oni mogu takođe biti i transrodne osobe. Ovo su odvojene pojave i ne treba ih mešati.

Incidenti motivisani mržnjom

Termin opisuje radnje motivisane predrasudama, koje se kreću od onih koje su samo uvredljive do onih koje predstavljaju krivična dela. Iako incidenti motivisani mržnjom ne uključuju uvek zločine, takvi incidenti često prethode, prate ili pružaju kontekst za zločin iz mržnje.

Kvir

Pridev korišćen od strane osoba čija seksualna orijentacija nije striktno strejt (npr. kvir osobe ili kvir žene) i/ili koje nisu cisrodne. Ove osobe tradicionalne termine kao što su lezbejka, gej i biseksualac_ka vide kao ograničavajuće ili kao previše povezane sa rasprostranjenim kulturološkim konotacijama koje se na njih lično ne odnose. Nekada se ovaj termin smatrao pogrdnim, ali ga je u savremenom kontekstu deo zajednice preuzeo i „pročistio” od negativnih konotacija, ali i dalje nije univerzalno prihvaćen termin unutar LGBT+ zajednice. Kada se na kraju LGBT akronima pojavljuje i Q, to uglavnom označava pojam kvir, mada ređe označava i ljude koji još istražuju i ispituju svoju seksualnost (eng. questioning). Termin „kvir” se u kontekstu ovog izveštaja koristi kao krovni pojam za sve osobe različite seksualne orijentacije od heteroseksualne i različitog rodnog identiteta i izražavanja od cisrodnog, te ga kao takvog u ovom kontekstu treba razlikovati od gore navedene upotrebe.

Lezbejka

Žena koju privlače druge žene u emotivnom, fizičkom i romantičnom smislu.

LGBT+

Akronim za lezbejke, gej, biseksualne, transrodne i sve ostale osobe čija je seksualna orijentacija drugačija od strejt i/ili rodni identitet drugačiji od cisrodnog.

Monitoring

Široki termin koji opisuje aktivno prikupljanje, verifikaciju i korišćenje informacija o ljudskim pravima u određenom vremenskom periodu. Praćenje ljudskih prava uključuje praćenje i prikupljanje informacija o incidentima i događajima (izbori, suđenja, itd.). Monitoring uključuje vremensku komponentu jer se dešava u dužem vremenskom periodu. U kontekstu zločina iz mržnje, svrha monitoringa je dokumentovanje nasilja motivisanog mržnjom i skretanje pažnje vlasti ili međunarodnih organizacija na kršenje ljudskih prava. Na kraju, monitoring ima za cilj da prikupi dovoljno dokaza o zločinima iz mržnje kako bi se ubedila vlast i javnost da nešto treba učiniti kako bi se poboljšalo stanje ljudskih prava ugroženih grupa. Monitoring se vrši i kako bi se osiguralo da se predstavnici_e vlasti pridržavaju zakona, smernica i sporazuma. Takođe, monitoring može prikazati trendove tokom vremena.

Prebroditelj_ka homo_transfobičnog incidenta

Prebroditelj_ka incidenta motivisanog mržnjom je osoba koja je pretrpela bilo kakav incident, koji ne mora predstavljati samo krivično delo, a koji prebroditelj_ka ili bilo koja druga osoba smatraju motivisanim predrasudama ili mržnjom na osnovu njegove_ne seksualne orijentacije, rodnog identiteta i/ili rodnog izražavanja. Termini „prebroditelj_ka” koristiće se u tekstu kao zamena za termin „žrtva” ili „oštećena_i”. Termin „prebroditelj_ka” je izabran kao najverodostojniji prevod engleske reči „survivor” koji se često koristi umesto reči „victim”.

Kroz ovu jezičku izmenu skreće se pažnja na aktivnu ulogu osoba koje su pretrpele nasilje i/ili diskriminaciju u borbi sa posledicama incidenta, koja je u nedovoljnoj meri istaknuta u terminima koji se dominantno upotrebljavaju za osobe koje su pretrpele nasilje i/ili diskriminaciju.

Transfobija

Netolerancija, odbojnost i predrasude prema transrodnim osobama.

Transrodnost

Pojmovi „transrodna osoba” ili „trans osoba” označavaju osobu čiji se rodni identitet ili rodno izražavanje razlikuju od pola koji joj je pripisan po rođenju. Ovaj termin obuhvata raznolikost iskustava u okviru trans zajednice i funkcioniše kao krovni termin za različite vrste trans identiteta, uključujući tu transrodne, transpolne osobe, kros-dresere, rodno kvir (eng. genderqueer) osobe, rodno fluidne, osobe koje se rodno ne konformiraju, osobe koje se poigravaju rodom, arodne, itd.

Fizički napad

Svaki napad na osobu koji potencijalno može izazvati ozbiljnu fizičku povredu.

Napad oružjem ili drugim predmetom koji može naneti povrede.

Svaki fizički napad na osobu ili grupu, koji ne predstavlja pretnju njihovom životu i nije ozbiljan.

Neuspeli pokušaji napada usled samoodbrane ili bekstva prebroditeljke_a.

Bacanje predmeta na osobu ili grupe, uključujući i slučajeve kada predmet promaši cilj.

Homofobija

Netolerancija, odbojnost i predrasude prema gejevima i lezbejkama.

Cisrodnost

Pojmovi „cisrodna osoba” ili „cis osoba” označavaju osobu koja nije transrodna, tj. osobu čiji je pol pripisan po rođenju u skladu sa njenim doživljajem svog roda.

Coming out/autovanje

Celoživotni proces prihvatanja svog kvir identiteta i njegovog otkrivanja drugima. Autovana osoba ili osoba koja je aut (eng. out) svoju seksualnu orijentaciju i/ili rodni identitet otvoreno pokazuje u ličnom, javnom i profesionalnom životu.

UVOD

Ljudska prava predstavljaju najkrhiji deo svakog pravnog sistema i, u situacijama društvene, ekonomske ili druge krize, uvek su prva na udaru. Iako su vredna koliko i svaki drugi deo pravnog sistema, pa možda i najvrednija, ljudska prava je u stvarnosti moguće unaprediti jedino uz neprekidnu borbu, a uz to je neophodno stalno ulagati napore da se sačuvaju ona prava koja smo već osvojili, kako nam i ona ne bi bila oduzeta.

Zakoni koji brane i uređuju ljudska prava u našoj zemlji često su manjkavi, a njihova primena najčešće izostaje. Neretko se svode na mišljenja i preporuke, a u nekim oblastima uopšte ne postoje. Kada govorimo o zakonima koji brane ranjive grupe kao što je kvir zajednica, pozivamo se na Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o rodnoj ravnopravnosti i član 54a Krivičnog zakonika Srbije. Iako nije zanemarljiva, ovakva pravna postavka je nedovoljna i neodrživa jer ne uređuje prava LGBT+ osoba u Srbiji na adekvatan način, niti nam pruža mogućnost dostojnog i dostojanstvenog života. Regulisanje naših života se svodi na snalaženje u postojećem zakonodavnom okviru i kombinovanje nekih od postojećih propisa, ali nijedan zakon ne uređuje naše živote tako da se možemo smatrati ravnopravnim građanima_kama naše zemlje. Ovo se pre svega odnosi na nedostajanje Zakona o istopolnim zajednicama i Zakona o rodnom identitetu i pravima interseks osoba. Država koja radi u

interesu svojih građana_ki i u kojoj je pravni sistem jedan od temelja društva ne bi smela nikoga da ostavi na margini niti da ostane slepa na izazove najranjivijih grupa u društvu. Snaga jednog državnog sistema ogleda se upravo u njegovom odnosu prema manjinskim grupama i regulisanju njihovih potreba, što u našem slučaju izostaje. Zato je važno da kao grupa, ali i kao pojedinci, razumemo veliku važnost borbe za ljudska prava i našu grupnu i pojedinačnu odgovornost za njeno održanje.

Pri izveštavanju o ranjivim grupama, kada se govori o seksualnoj orijentaciji i/ili rodnom identitetu, važno je voditi računa o sledećem:

- Lično svojstvo je neodvojivi deo identiteta osobe, koje se mora poštovati prilikom reportaže, intervjua, debate ili druge vrste izveštavanja. Ne sme se bez potrebe postavljati u prvi plan, niti se može navoditi kao opravdanje za događaj ili slučaj o kom izveštavamo.
- Izveštavanje o osobama, slučajevima ili događajima ne sme sadržati elemente senzacionalizma, lažnih vesti, govora mržnje, lažnog predstavljanja, pristrasnosti, stigmatizacije, invazivnosti ili nedovoljne inkluzivnosti.
- U izveštavanju bi trebalo koristiti ispravan i adekvatan rečnik, pojmove i terminologiju.
- Odgovorno izveštavanje podrazumeva blagovremenu i pravovremenu informaciju, tačno prenetu izjavu, bez gorenavedenih elemenata neetičnog izveštavanja.

Svaku od tačaka ćemo u nastavku detaljno razraditi i opširnije objasniti.

LGBT+ TEME U MEDIJIMA

Posao medijskih radnika_ca je od nemerljivog značaja za društvo jer mediji imaju moć da oblikuju i formiraju stavove i mišljenja čitavog društva o važnim temama, ali i da društvo cepaju, polarizuju, dele, da stvaraju tenzije i raspiruju mržnju. Upravo ovo drugo je i razlog zbog kojeg je posao medijskih radnika_ca tako odgovoran i zbog kojeg neetično obavljanje ovog posla nosi toliko posledica.

Kada govorimo o “sočnim” temama, kao što je, LGBT+ zajednica, mediji su veoma skloni da, radi više pregleda, klikova i komentara zloupotrebe i iskoriste naše postojanje. U avgustu i septembru 2022. godine, pred održavanje EuroPrajda u Beogradu, srpski mediji su, više nego bilo ko drugi, odigrali ulogu u jezivom nasilju prema kvir ljudima, koje je pratilo ovaj događaj. Još u avgustu je otpočela široka kampanja protiv EuroPrajda od strane desničarskih grupa, koja je dobila veoma veliki i potpuno nesankcionisan medijski prostor, a rezultirala je anti-Prajd šetnjama, koje su brojale na hiljade ljudi. Narativ u medijima i na internetu je bio izuzetno negativan prema samom događaju i veliki broj desničarskih stranaka i pokreta, huliganskih i drugih grupa tražio je zabranu EuroPrajda. To se i desilo septembra 2022. godine, nekoliko dana pred sam događaj, kada je Ministarstvo unutrašnjih poslova donelo odluku da zabrani EuroPrajd šetnju zakazanu za 17. septembar. Ovo je bio prvi put posle deset godina uspešno održanog

Prajda u Beogradu da se vlast odluči na zabranu. Ipak, aktivisti_kinje iz Srbije, regiona i inostranstva, kao i osobe iz zajednice i saveznici_e nisu odustali, izašli su tog dana na ulice i šetali za slobodu i jednakost.

Međutim, kao rezultat pojačanog i nesankcionisanog govora mržnje uvek proističe zločin iz mržnje, pa smo tako samo na dan EuroPrajda, 17. septembra 2022. godine evidentirali 14 incidenata motivisanih homofobijom i transfobijom, a u avgustu iste godine, u jeku litija, desničarskih skupova protiv EvroPrajda, TV gostovanja punih govora mržnje prema LGBT+ zajednici, zabeležili smo čak 30 napada motivisanih homo_transfobijom, što znači da je tog meseca u proseku svakog dana barem jedna LGBT+ osoba napadnuta ili bila izložena nasilju.

Ono što je bilo dodatno poražavajuće jeste što su napadnuti_e učesnici_e EvroPrajda bili potpuno skrajnuti i niko od nadležnih organa, pre svega policije, nije ni pomenuo da su se napadi na učesnike_ce događali (neki od njih su zadobili teške fizičke i psihičke povrede), već je komunicirano samo kako su policijski službenici koji su bili u kordonima koji su okruživali skup napadnuti od strane huliganskih grupa, a da su učesnici_e bili bezbedni, što je bila čista laž. Do dan danas niko od huligana koji su napadali učesnike_ce EvroPrajda nije procesuiran.

Slučaj EuroPrajda je na mnogo načina pokazao turobnu stvarnost u kojoj žive kvir osobe u Srbiji, ali je pokazao i koliko su daleko mediji spremni da idu zarad klikova i pregleda, te je pokazao kolika je moć medija i kako generisanje mržnje u medijskom prostoru direktno vodi ka nasilju i diskriminaciji.

Sa druge strane, mediji imaju moć da dopru do velikog broja ljudi i rašire vesti o diskriminaciji i nasilju koje trpimo, te je za nas zbog toga saradnja sa medijima izuzetno važna.

Slučaj policijske brutalnosti nad prebroditeljem Andrejem Obradovićem, koji je zabeležilo i u javnost iznelo naše Udruženje, potresao je čitavu Srbiju, pa i region, došao do međunarodnih institucija i mobilisao kvir zajednicu kao i saveznike ce na borbu protiv nepravde, kao što to nijedan slučaj nije uradio pre. To je jedino bilo moguće uz pomoć medija, koji su prenosili konferenciju o ovom slučaju i mesecima davali prostor ovoj temi. Putem medija se važna domaća tela, kao što su Zaštitnik građana ili Poverenik za zaštitu ravnopravnosti informišu o slučajevima koje prikuplja naše Udruženje, a potom preuzimaju samostalne korake u borbi za dostizanje pravde.

Medijski prostor koji zauzimaju kvir osobe koje govore o svojim životnim iskustvima je neprocenjivo važan za normalizaciju

našeg postojanja u društvu i na taj način dobijamo priliku da postojimo pred svojim sugrađanima_kama, govorimo o svojim životima i izazovima sa kojima se suočavamo, čime se naše postojanje vremenom normalizuje i detabuizira.

Medijski prostor treba da pripada kvir ljudima koliko i svakom drugom, ali i na način na koji pripada drugima. Zloupotreba kvir osoba i njihovih identiteta u medijskom izveštavanju je loša tradicija, koja nas je mnogo koštala u prošlosti i koju moramo iskoreniti.

NEETIČNO IZVEŠTAVANJE

za praćenje i vrednovanje etičnosti medijskog izveštavanja Udruženje Da se zna! je izradilo metodologiju koja izdvaja i definiše osam stavki koje se smatraju medijskim manipulacijama i čine vest primerom neetičnog izveštavanja. U nastavku slede primeri za svaku od njih.

Važna napomena: Svaka od vesti koje su uzete kao reprezentativni primeri pojedinih neetičnih praksi sadrži i druge vrste medijskih manipulacija.

Senzacionalizam

Iskorišćavanje emocija ili preuveličavanje aspekata priče kako bi se stvorilo interesovanje ili šok vrednost.

“Petostruko povećanje gljivičnih infekcija i virusa u Evropi zbog pojave transrodnih tolaeta”

Vaseljenska.net

3. maj 2024.

Senzacionalizam u ovom naslovu, kao i u samom tekstu, ogleda se u širenju panike i straha putem neistinitih i nepotrekpljenih informacija, koje raspiruju mržnju i netrpeljivost prema kvir osobama.

Lažno predstavljanje ili misreprezentacija

Netačno prikazivanje informacija ili iskrivljivanje činjenica u vezi sa LGBT+ osobama ili problemima sa kojima se suočavaju.

“Od igračke do klinike za promenu pola: Kako deca preko igračaka postaju žrtve džender indoktrinacije!”

Vaseljenska.net

25. jul 2024.

Misreprezentacija u ovom naslovu, kao i u samom tekstu, ogleda se u širenju neistinitih informacija i manipulaciji činjenicama u vezi sa transrodnim i rodno-kvir osobama.

Govor mržnje

Jezik koji promoviše nasilje, diskriminaciju ili predrasude prema pojedincima_kama ili grupama na osnovu njihove seksualne orijentacije ili rodnog identiteta.

“Sale Kolarević: Polno određenje je Bogom definisano, izopačenost je stvar izbora”

Vaseljenska.net

25. avgust 2024.

Govor mržnje u ovom naslovu, kao i u samom tekstu, ogleda se u korišćenju pogrdnog izraza kojim se opisuju kvir osobe, čime se promovišu mržnja, predrasude, netrpeljivost i nasilje prema kvir osobama.

Lažne vesti

Neproverene, izmišljene ili netačne informacije koje šire dezinformacije i stereotipe o osobama LGBT+ identiteta.

“Otkrivamo: LGBT udruženje Da se zna prodaje drogu u svojim kancelarijama: Borba za prava gej osoba im je paravan za dilovanje!”

Alo

10. mart 2024.

Ovaj naslov, kao i ceo tekst, jeste lažna, neproverena i izmišljena vest, koja širi dezinformacije i šteti našem udruženju, a posledično i kvir zajednici u celini.

Namerna pristrasnost

Sistematsko i namerno favorizovanje ili odricanje određenih perspektiva ili grupa u izveštavanju.

“Policija uhapsila monaha Antonija koji je mirno protestovao protiv gej parade”

Srbin info

9. septembar 2023.

Namerna pristrasnost u ovom naslovu, kao i samom tekstu, ogleda se u namernom, tendencioznom sugerisanju perspektive čitaocima i zanemarivanju činjenica koje ne odgovaraju vrednosnom sistemu ovog portala.

Stigmatizacija

Predstavljanje LGBT+ pojedinaca_ki ili zajednice na način koji održava stereotipe, marginalizaciju ili stigmatizaciju.

“Ko nadzire duše naše dece?”

Pečat

15. septembar 2023.

Stigmatizacija u ovom naslovu, kao i u samom tekstu, ogleda se u održavanju stereotipa i predrasuda prema kvir osobama kao ljudima koji su po decu štetni i opasni, čime se ohrabruje marginalizovanje LGBT+ osoba.

Nedostatak različitosti i inkluzivnosti

Neuspeh u predstavljanju raznolikosti LGBT+ zajednice ili isključivanje relevantnih glasova i gledišta.

“Gergelji Silvai: Treći pol su uveli, na redu je incest”

Srbin info

30. novembar 2023.

Nedostatak različitosti i inkluzivnosti u ovom naslovu, kao i u samom tekstu, ogleda se u jednostranoj perspektivi, davanju medijskog prostora neobjektivnom i nepoštenom glasu i isključivanju glasova kvir zajednice iz izveštavanja o nama samima.

Invazivno izveštavanje

Prelazak etičkih granica zadiranjem u privatnost LGBT+ pojedinaca_ki ili senzacionalizacijom ličnih podataka.

“Dobitnik Pulicerove nagrade izneo šok tvrdnje: Barak Obama flertovao sa profesorom i koristio drogu”

B92

5. oktobar 2023.

Invazivnost izveštavanja u ovom naslovu, kao i u samom tekstu, ogleda se u senzacionalizaciji ličnih podataka i neprimerenim insinuacijama o seksualnoj orijentaciji subjekta.

ETIČNO IZVEŠTAVANJE

Kada smo definisali šta je neetično izveštavanje, ono što podrazumeva etično izveštavanje se samo rasvetljava. Ipak, etično izveštavanje nije samo odsustvo medijskih manipulacija. Etično izveštavanje je daleko više od toga. Ono podrazumeva medijske radnike_ce koji imaju znanja o temi koju obrađuju, koji koriste adekvatnu terminologiju, koji se neprekidno informišu o kvir zajednici, prate relevantne kvir događaje, imaju ličnu želju da doprinesu poboljšanju položaja kvir osoba, koji razumeju ulogu i odgovornost koju mediji imaju u našoj borbi. Ovakvi medijski radnici_e su naši saveznici i bez njih bi naša borba bila daleko teža, pa i nemoguća.

Na našem portalu dezinfo.dasezna.lgbt se nalazi arhiva, kako vesti koje sadrže medijske manipulacije, tako i primera dobre prakse, koje toplo preporučujemo svakome ko želi da vidi kakvo medijsko izveštavanje o kvir zajednici same kvir osobe smatraju ispravnim.

ODGOVORNOST NOVINARA_KI

Doprinos kompletiranju Smernica za odgovorno izveštavanje su ispred struke dali novinarka **Vanja Đurić** i novinar **Milan Nikolić**. Oni su na osnovu sopstvenog iskustva podelili primere izveštavanja o događajima i osobama relevantnim za kvir zajednicu koje su smatrali ključnim za ono što smatramo odgovornim novinarskim postupcima.

Vanja se najpre osvrnula na ono što prepoznaje kao najbolnije tačke kada su u pitanju izazovi sa kojima se suočavaju LGBT+ osobe i izveštavanje o kvir temama: Prajd, transfobija i nesigurni prostori za trans osobe, senzacionalističko izveštavanje. Naglasila je da, iako ponekad imamo snažan osećaj da se vremena menjaju, stvarne promene nema koliko nam se čini i da se kvir osobe i dalje bore se za prava koja se nekom drugom podrazumevaju.

Govoreći o primerima neetičnog izveštavanja, navela je senzacionalističko izveštavanje i izvrgavanje kvir osoba ruglu, navodeći kako pojedini mediji kvir osobe predstavljaju kao primere za tobožnji sunovrat društva, uvredu porodičnih vrednosti, rušenje tradicije i ironiju ponosa.

vanja

Kao primer odgovornog izveštavanja sa Vanjom smo razgovarali o njenim reportažama u vezi sa slučajem policijskog nasilja nad D.M. koji je prikupilo naše Udruženje.

Prebroditelj D.M. koji živi u gradu u centralnoj Srbiji, maja 2022. godine boravio je u Beogradu sa svojim prijateljem. U jednom trenutku sišao je u podzmeni prolaz ispod Palate “Albanija” u toalet. Nakon nekoliko minuta, njega i drugo lice koje se nalazilo u kabini toaleta su dva policijska službenika policijske stanice Stari grad Marko Kulinčević i Miloš Lukić, razvaljući kabinu toaleta uz homofobične povike, izbacili iz kabine i brutalno ih pretukli uz najteže uvredljive homofobične uzvike, koje su koristili prilikom fizičkog nasilja. Pretresli su ih i tražili im lične karte, a sve vreme tokom napada su ih vređali i fizički zlostavljali. Lične karte su im bacili na pod i rekli da ih pakupe sa poda. D.M. koga zastupa udruženje “Da se zna!”, zadobio je ozbiljne telesne povrede i psihičke posledice konstatovane od strane lekara specijalista. Obratio se Povereniku za zaštitu ravnopravnosti, koji je podneo krivičnu prijavu za zlostavljanje i mučenje protiv dva pomenuta policijska službenika, ali je posle godinu dana krivična prijava odbačena zbog nedostatka dokaza i osnova sumnje.

D.M. se obratio i našem udruženju, koje je od početka sa njim i u njegovo ime pokrenuli smo više pravnih postupaka. Podneli

smo prijave Sektoru unutrašnje kontrole MUP-a protiv oba nasilnika, ali su prijave odbačene, jer se predmet prebacio na krivični postupak. Pošto je i krivična prijava odbačena, delovalo je da je kraj, odnosno da će i ovaj brutalan homofobični napad ostati neprocesuiran.

Ipak, nakon priloga na N1 televiziji i zahvaljujući zalaganju novinarke Vanje Đurić za ovaj slučaj, Više javno tužilaštvo donelo je odluku u kome nalaže Prvom osnovnom javnom tužilaštvu da ponovo razmotri ceo slučaj, ispita osumnjičene, svedoke i žrtve.

Ovo je izuzetan primer medijskog zagovaranja za prava LGBT+ osoba.

Milan Nikolić, novinar i autor TV emisije “Tabu” naglasio je da je najopasnije izveštavanje ono koje se svodi na izvrtanje naše realnosti. Lažne vesti poput majmunskih boginja koje navodno prenose gej muškarci, nazivanje LGBT+ osoba društvenom pošasti, manipulacije i dezinformacije stvaraju strah u široj zajednici i taj strah nadvladava zdrav razum, te tada takvo izveštavanje “postaje” informacija. U takvim situacijama nikome nije stalo do istine, a LGBT+ zajednica se koristi za zaradu, političke jeftine poene, populizam, za širenje mržnje, za sticanje popularnosti na lažnom patriotizmu i nacionalizmu. Dodao je da živimo u društvu u kome politička agenda određuje šta će se plasirati u školama, da se o našim pravima i životima ponekad pojavi po jedan pasus, ali da je to banalan nivo i “moneta za potkusurivanje”, kao i da je ovoj državi potreban “glup narod” i “glupa većina” da bi mediji mogli da izgledaju ovako kako izgledaju.

milan

Kao najnegativniji primer Milan je izdvojio prošlogodišnje izveštavanje medija o tragičnoj smrti Noe Milivojev, transrodne devojke koja je ubijena na stravično brutalan način, složivši se sa Vanjom da je pitanje izveštavanja o trans osobama najranjivije pitanje.

Primere pozitivnog izveštavanja možemo videti kroz Milanove autorske emisije u kojima obrađuje teme za koje nema prostora u svakodnevnom medijskom izveštavanju, kao što su različiti identiteti unutar kvir zajednice, kvir umetnost i kultura. Za svoje sagovornike najčešće bira osobe iz zajednice koje nikada pre nisu imale toliko medijskog prostora.

